DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 22 februari 2001 *

I de förenade målen C-52/99 och C-53/99,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG), från Cour du travail de Liège (Belgien), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i de vid den nationella domstolen anhängiga målen mellan

Office national des pensions (ONP)

och

Gioconda Camarotto (C-52/99),

Giuseppina Vignone (C-53/99),

angående tolkningen av artikel 95a i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen (EGT L 149, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 57), i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 1248/92 av den 30 april 1992 (EGT L 136, s. 7; svensk specialutgåva, område 5, volym 5, s. 130),

meddelar

* Rättegångsspråk: franska.

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. La Pergola samt domarna D. A. O. Edward (referent) och P. Jann,

generaladvokat: S. Alber,
justitiesekreterare: biträdande justitiesekreteraren H. von Holstein,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Office national des pensions (ONP), genom G. Perl, i egenskap av ombud,

— Gioconda Camarotto och Giuseppina Vignone, genom facklige förtroendemannen D. Rossini,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom D. Gouloussis, i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid förhandlingen den 11 maj 2000 av: Office national des pensions (ONP), företrädd av J.-P. Lheureux, i egenskap av ombud, Gioconda Camarotti och Giuseppina Vignone, företrädda av D. Rossini, samt kommissionen, företrädd av H. Michard, i egenskap av ombud,

och efter att den 29 juni 2000 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Cour du travail de Liège har genom två beslut av den 2 februari 1999, som inkom till domstolens kansli den 17 februari samma år, i enlighet med artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG) ställt två frågor om tolkningen av artikel 95a i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen (EGT L 149, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 57), i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 1248/92 av den 30 april 1992 (EGT L 136, s. 7, svensk specialutgåva, område 5, volym 5, s. 130, nedan kallad förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse).

2 Frågorna har uppkommit i två tvister mellan å ena sidan Office national des pensions (nedan kallad ONP) och å andra sidan dels Elso Sutto (vars talan efter hans död övertagits av hans änka, Gioconda Camarotto), dels Giuseppina Vignone (änka efter Tammaro) angående beräkningen av ålders- och efterlevandepensioner.

Tillämpliga gemenskapsrättsliga bestämmelser

3 Inledningsvis erinrar domstolen om skälen till att förordning nr 1408/71 ändrades genom förordning nr 1248/92.

4 I sin rättspraxis (se särskilt domen av den 11 juni 1992 i de förenade målen C-90/91 och C-91/91, Di Crescenzo och Casagrande, REG 1992, s. I-3851) har domstolen slagit fast att en arbetstagare har rätt till det högsta av de förmånsbelopp som skall betalas enligt nationell rätt och enligt gemenskapsrätten. När den behöriga institutionen fastställer förmånen som skall betalas enligt gemenskapsrätten skall den i enlighet med artikel 12.2 i förordning nr 1408/71 inte beakta de nationella reglerna om kumulationsförbud utan korrigera förmånsbeloppet, om detta visar sig vara nödvändigt, i enlighet med den bestämmelse om kumulationsbegränsning som vid den tidpunkten föreskrevs i artikel 46.3 i nämnda förordning.

5 Till följd av denna rättspraxis ändrades artikel 46 i förordning nr 1408/71 genom förordning nr 1248/92, som trädde i kraft den 1 juni 1992, så att den berörde har rätt till det högsta beräknade beloppet från den behöriga institutionen i varje medlemsstat utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna om minskning, innehållande eller indragning i den nationella lagstiftningen.

6 I artikel 95a i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse föreskrivs följande övergångsbestämmelser för tillämpningen av förordning nr 1248/92:

"1. Ingen rätt skall förvärvas enligt förordning (EEG) nr 1248/92 för en period före den 1 juni 1992.

2. Alla försäkrings- eller bosättningsperioder som har fullgjorts enligt en medlemsstats lagstiftning före den 1 juni 1992 skall beaktas vid fastställande av rätten till förmåner enligt förordning (EEG) nr 1248/92.

3. Om något annat inte följer av bestämmelserna i punkt 1 skall rätt enligt förordning (EEG) nr 1248/92 förvärvas även om rätten hänför sig till ett försäkringsfall som inträffade före den 1 juni 1992.

4. Rättigheter för personer som har beviljats pension före den 1 juni 1992 kan på ansökan av personen omprövas med beaktande av bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1248/92.

5. Om en ansökan som avses i punkt 4 lämnas in inom två år från den 1 juni 1992, skall rättigheter som har förvärvats enligt förordning (EEG) nr 1248/92 gälla från denna dag, och bestämmelserna i någon medlemsstats lagstiftning om förverkande av eller begränsning i rätten till förmåner kan inte åberopas mot personen i fråga.

6. Om ansökan som avses i punkt 4 lämnas in efter utgången av tvåårsperioden efter den 1 juni 1992, skall rättigheter som inte har förverkats eller inte har fallit bort genom en tidsspärr, gälla från den dag då ansökan lämnades in, såvida inte förmånligare bestämmelser gäller enligt en medlemsstats lagstiftning."

Tvisterna vid den nationella domstolen

7 Den 23 november 1984 delgav ONP Elso Sutto ett beslut enligt vilket han beviljades belgisk ålderspension med 234 023 BEF avseende en yrkeskarriär som fastställts till 37/45 från och med den 1 mars 1981 samt pension från den italienska institutionen med 1 716 220 ITL, även denna pension från och med den 1 mars 1981 (C-52/99).

8 Den 30 januari 1987 delgav ONP Giuseppina Vignone ett beslut enligt vilket hon beviljades belgisk efterlevandepension med 251 894 BEF avseende en yrkeskarriär som fastställts till 27/30 från och med den 1 december 1984 samt pension från den italienska institutionen med 626 625 ITL, även denna pension från och med den 1 december 1984 (C-53/99).

9 Elso Sutto och Giuseppina Vignone väckte talan vid Tribunal du travail de Namur (Belgien) och yrkade att beräkningen av deras belgiska pension skulle omprövas på grundval av en yrkeskarriär som skulle fastställas till 42/45 respektive 30/30, utan minskning.

10 Genom dom av den 13 november 1986 slog Tribunal du travail de Namur fast att Elso Sutto skulle komma i åtnjutande av en ålderspension beräknad på grundval av en yrkeskarriär som fastställdes till 42/45, som det belgiska systemet för arbetstagare skulle svara för.

11 Genom dom av den 14 maj 1987 slog Tribunal du travail de Namur fast att Giuseppina Vignone skulle komma i åtnjutande av en efterlevandepension beräknad på grundval av en fullständig yrkeskarriär, det vill säga 30/30, som det belgiska systemet för arbetstagare skulle svara för.

12 Den 23 april och den 7 december 1987 överklagade ONP dessa domar till den nationella domstolen. Eftersom tvisterna först och främst rör tillämpningen av nationella bestämmelser om kumulationsförbud, vilandeförklarades målen i avvaktan på att andra pilotmål vid antingen Cour de cassation (Belgien) eller vid Europeiska gemenskapernas domstol skulle avgöras. Elso Sutto avled under den tid som målen var vilandeförklarade.

13 Till följd av ändringarna av förordning nr 1408/71 genom förordning nr 1248/92 och medan de två målen fortfarande var vilandeförklarade, skickade ONP den

22 september 1994 en skrivelse till sin advokat. I denna skrivelse återfanns för var och en av de två pensionerna en beräkning på grundval av de från och med den 1 juni 1992 tillämpliga bestämmelserna. De slutliga beloppen var förmånligare för Gioconda Camarotto och Giuseppina Vignone än de belopp som tidigare räknats fram. En kopia av denna skrivelse tillställdes Gioconda Camarottos och Giuseppina Vignones fackliga ombud. Emellertid uppmärksammade inte ONP de båda på att de enligt ONP:s bedömning var tvungna att tillställa ONP en ansökan om omprövning inom två år från den 1 juni 1992 för att komma i åtnjutande av förordning nr 1248/92 och få en omprövning av pensionerna i fråga vid den nationella domstolen med verkan från detta datum.

14 Gioconda Camarotto och Giuseppina Vignone har i detta avseende hävdat att de vilseletts av nämnda skrivelse, som tillställdes dem först den 16 november 1995. Dessutom har de anfört att de inte trodde att det var nödvändigt att ge in en ansökan om omprövning av beräkningen av de i målet aktuella pensionerna, eftersom de väckt talan härom vid de belgiska domstolarna.

15 Vidare har Gioconda Camarotto och Giuseppina Vignone påstått att de med stöd av artiklarna 807 och 808 i Belgiens code judiciaire hade för avsikt att — då förfarandet återupptogs — uppmärksamma den nationella domstolen på att förordning nr 1408/71 hade ändrats. Detta skulle göra det möjligt för dem att begära en högre pension.

16 I januari 1996 beslutade Cour du travail de Liège att de två målen rörande huvudsaken skulle återupptas. ONP gjorde därvid i sina yttranden gällande att den på grundval av artikel 95a.4 i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse inte var skyldig att höja Gioconda Camarottos och Giuseppina Vignones pension med retroaktiv verkan från den 1 juni 1992, med mindre än att den från dem erhöll en formell ansökan om omprövning.

17 Den 12 respektive den 13 november 1997 framställde Gioconda Camarotto och Giuseppina Vignone sina yrkanden till ONP och ansökte om omprövning på

grundval av artikel 807 i Belgiens code judiciaire. ONP ansåg sig endast kunna bevilja en ökning av pensionen från den 1 december 1997. På grund av pågående tvister betalade ONP i vart fall inte det utestående beloppet beträffande de två pensionerna med verkan från den 1 juni 1992.

18 De två vid den nationella domstolen ifrågavarande pensionsbeloppen avseende perioden före den 1 juni 1992 och efter den 30 november 1997 är således inte tvistiga. För att avgöra pensionsrättigheterna avseende perioden mellan den 1 juni 1992 och den 30 november 1997 har Cour du travail de Liège begärt att domstolen skall meddela förhandsavgörande beträffande följande frågor:

"1. Gäller artikel 95a i förordning nr 1408/71, i dess lydelse enligt förordning nr 1248/92, om övergångsbestämmelser för tillämpning av förordning (EEG) nr 1248/92, endast pensionsberättigade vars pensionsbeslut var slutligt när ändringen trädde i kraft, eller gäller den även pensionsberättigade som, redan innan ändringarna i den nya förordningen trätt i kraft, hade väckt talan vid en nationell domstol för att erhålla pensionsrättigheten under åberopande av att de nationella reglerna om kumulationsförbud inte fick tillämpas, en talan som ännu inte var avgjord när de nya bestämmelserna trädde i kraft?

2. Om nämnda artikel 95a gäller samtliga pensionsberättigade utan åtskillnad, skall då den ansökan om omprövning som avses i punkt 4 lämnas in till den behöriga socialförsäkringsmyndigheten i sådan form som krävs i nationell lagstiftning för ingivande av en ansökan om omprövning eller kan ansökan lämnas in till den domstol där målet väcks efter bestridande enligt tillämpliga processregler, och måste tvåårsfristen i punkterna 5 och 6 i ovannämnda artikel i så fall följas?"

19 Genom beslut av domstolens ordförande av den 10 mars 1999 förenades mål C-52/99 och mål C-53/99 vad gäller det skriftliga och det muntliga förfarandet samt domen i enlighet med artikel 43 i rättegångsreglerna.

Tolkningsfrågorna

20 Den nationella domstolens två frågor berör följande tre frågeställningar angående:

— tidpunkten då rätten till omprövning uppkommer enligt övergångsbestämmelserna i artikel 95a i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse (första frågan),

— förfarandet beträffande ansökan om omprövning (första delen i den andra frågan), och

— möjligheten att lämna in en ansökan om omprövning med retroaktiv verkan bortom tvåårsfristen i artikel 95a.5 och 95a.6 i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse (andra delen av den andra frågan).

21 Det skall inledningsvis erinras om att det av fast rättspraxis framgår att i avsaknad av gemenskapsrättsliga föreskrifter på området skall det i varje medlemsstats rättsordning anges vilka domstolar som är behöriga och vilka

förfaranden för att väcka talan som är avsedda att tillvarata rättigheter som för enskilda följer av gemenskapsrättens direkta effekt. Dessa förfaranden får emellertid varken vara mindre förmånliga än dem som avser liknande talan som grundas på nationell rätt (likvärdighetsprincipen) eller göra det i praktiken omöjligt att utöva rättigheter som följer av gemenskapsrätten (effektivitetsprincipen) (se senast domen av den 16 maj 2000 i mål C-78/98, Preston m.fl., REG 2000, s. I-3201, punkt 31).

Den första frågan

22 Den nationella domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida övergångsbestämmelserna i artikel 95a i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse endast tillämpas på pensionsberättigade vars pensionsbeslut var slutligt den 1 juni 1992 eller huruvida dessa bestämmelser även tillämpas på berörda personer som redan innan detta datum väckt talan vid en nationell domstol för att erhålla pensionsrättigheten under åberopande av att de nationella bestämmelserna om kumulationsförbud inte får tillämpas, en talan som ännu inte är avgjord.

23 ONP har gjort gällande att artikel 95a i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse innebär en skyldighet för samtliga berörda vars pension redan beviljats att ge in en ansökan om omprövning. Huruvida det administrativa pensionsbeslutet är slutligt eller ej är enligt ONP irrelevant i detta avseende.

24 Det kan i detta hänseende påpekas att domstolen redan prövat artikel 95a i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse i sin dom av den 25 september 1997 i mål C-307/96, Baldone (REG 1997, s. I-5123). I punkterna 11, 12 och 13 i nämnda dom slog domstolen fast att, när invaliditetsförmåner har beviljats innan

förordning nr 1248/92 trädde i kraft, artikel 95a.1—95a.3 i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse inte är tillämplig. Dylika situationer regleras emellertid av artikel 95a.4—95a.6 i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse. Den omständigheten att de behöriga myndigheterna i en medlemsstat, till följd av en felberäkning av den beviljade förmånen, har räknat om förmånen och rättat det beviljade beloppet efter det att ändringsförordningen trädde i kraft, innebär inte att en ny rättighet har uppkommit, utan endast att storleken på den förmån som den berörde redan har förvärvat rätten till har fastställts på ett korrekt sätt.

25 Av detta följer att artikel 95a i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse inte bara är tillämplig på situationer då ett slutligt pensionsbeslut fattats före den 1 juni 1992, utan även i fall då en talan väckts vid en nationell domstol före detta datum. Så är fallet även om talan ännu inte avgjorts per den 1 juni 1992. Om detta inte vore fallet skulle nämligen berörda personer fråntas rätten att bestrida nationella bestämmelser om kumulationsförbud, vilket skulle strida mot syftet med förordning nr 1248/92.

26 Således skall den första frågan besvaras så att artikel 95a i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse med övergångsbestämmelser för tillämpning av förordning nr 1248/92 är tillämplig på pensionsberättigade som, redan innan ändringarna i den senare förordningen trätt i kraft, hade väckt talan vid en nationell domstol för att erhålla pensionsrättigheter under åberopande av att de nationella reglerna om kumulationsförbud inte fick tillämpas, en talan som ännu inte var avgjord när de nya bestämmelserna trädde i kraft.

Den andra frågan

27 Den nationella domstolen har ställt den andra delen av den andra frågan — som skall prövas först — för att få klarhet i huruvida artikel 95a i förordning

nr 1408/71 i ändrad lydelse utgör hinder mot tillämpningen av en nationell bestämmelse enligt vilken det är möjligt att lämna in en ansökan om omprövning även efter det att den i nämnda artikel föreskrivna tvåårsfristen gått ut.

28 Domstolen har i fast rättspraxis slagit fast att det är förenligt med gemenskapsrätten att det av rättssäkerhetshänsyn fastställs rimliga tidsfrister för att väcka talan (se domar av den 16 december 1976 i mål 33/76, Rewe, REG 1976, s. 1989, punkt 5, svensk specialutgåva, volym 3, s. 261, och i mål 45/76, Comet, REG 1976, s. 2043, punkterna 17—18, samt av den 27 mars 1980 i mål 61/79, Denkavit italiana, REG 1980, s. 1205, punkt 23, svensk specialutgåva, volym 5, s. 149).

29 I artikel 95a.5 i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse föreskrivs att ansökan om omprövning skall lämnas in inom två år. I artikel 95a.6 i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse föreskrivs emellertid att "förmånligare bestämmelser... enligt en medlemsstats lagstiftning" må förekomma. På detta sätt ges medlemsstaterna uttryckligen rätt att göra det möjligt för den berörde att lämna in en ansökan om omprövning efter det att tvåårsfristen gått ut utan att dennes rättigheter förverkas eller faller bort genom en tidsspärr.

30 Av det ovan anförda följer att gemenskapsrätten inte utgör hinder mot att en tvåårsfrist tillämpas under förutsättning att villkoren härför i den nationella rätten överensstämmer med likvärdighetsprincipen och inte gör det i praktiken omöjligt eller orimligt svårt att utöva rätten till omprövning.

31 Om det i nationell rätt föreskrivs en längre tidsfrist än två år för att lämna in liknande klagomål av intern beskaffenhet, skall den nationella domstolen

säkerställa att ansökningar som grundas på gemenskapsrätten behandlas på ett lika förmånligt sätt. Denna likabehandling skall även omfatta varje retroaktiv verkan som i förekommande fall godtas i den nationella rätten.

32 Den första delen i den andra frågan syftar till att få klarhet i huruvida — under förutsättning att den i artikel 95a i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse föreskrivna preskriptionstiden om två år skall tillämpas och att förfarandet för dess genomförande överensstämmer med ovannämnda krav — gemenskapsrätten utgör hinder mot att det i den nationella rätten uppställs krav på att den berörde formellt skall lämna in en ansökan om omprövning inom tvåårsfristen antingen till socialförsäkringsmyndigheten eller till behörig domstol.

33 Det framgår såväl av ordalydelsen som av systematiken i artikel 95a.4 i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse att bestämmelserna i förordning nr 1248/92 endast kan tillämpas på pensionsrättigheter som förvärvats före den 1 juni 1992 om den berörde uttryckligen har ansökt om detta (se domen i det ovannämnda målet Baldone, punkt 16).

34 Även om en ansökan om omprövning således är en förutsättning för att ett förfarande för omprövning skall inledas innehåller inte artikel 95a i förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse några formkrav vad avser denna ansökan.

35 Det ankommer således på den nationella domstolen att för det första fastställa huruvida det i den nationella rätten uppställs krav på att den berörde vidtar åtgärder utöver det mål som är anhängigt, som eventuellt är vilandeförklarat, för att lämna in en formell ansökan vid den behöriga socialförsäkringsmyndigheten.

Om så är fallet skall den nationella domstolen därefter kontrollera att ett dylikt krav inte i praktiken gör det omöjligt eller orimligt svårt för den berörde att utöva rättigheter som följer av gemenskapsrätten.

36 Mot bakgrund av omständigheterna i målen vid den nationella domstolen skall den nationella domstolen i detta avseende beakta att — enligt de uppgifter som getts in till domstolen — den administrativa institutionen inte är skyldig att underrätta den berörde om att han har rätt till omprövning och att den berörde i de flesta fall inte biträds av någon advokat eller något juridiskt ombud.

37 Om det inte är nödvändigt att lämna in en ansökan till den behöriga administrativa institutionen, ankommer det på den nationella domstolen att för det andra pröva om det är motiverat att det uppställs krav på att den berörde återupptar det vilandeförklarade förfarandet inom den föreskrivna tidsfristen för att kunna lämna in en ansökan om omprövning till behörig domstol.

38 ONP har i detta avseende gjort gällande att det i vart fall är nödvändigt att lämna in en ansökan med iakttagande av de formkrav som gäller enligt tillämpliga processregler, exempelvis genom en ansökan, en inlaga eller ett yttrande. Eftersom förfarandet återupptogs först den 12 och den 13 november 1997, är det enligt ONP:s mening endast möjligt att bevilja en höjning av Gioconda Camarottos och Giuseppina Vignonges pensioner från och med månaden efter den dag då deras ansökan om omprövning faktiskt gavs in, det vill säga från och med den 1 december 1997.

39 Med stöd av artiklarna 807 och 808 i Belgiens code judiciaire har Gioconda Camarotto och Giuseppina Vignone däremot gjort gällande att de berörda kan utvidga eller ändra sin talan för att beakta samtliga faktiska och rättsliga omständigheter som uppkommit under hela det rättsliga förfarandet så vitt dessa omständigheter medför att den försäkrades rättigheter utökas. På grund av dessa bestämmelser skall en belgisk domstol vid beräkningen av pensionerna tillämpa

de regler som trädde i kraft den 1 juni 1992 och kan på så sätt ge ansökan om omprövning retroaktiv verkan.

40 Eftersom det endast är den nationella domstolen som är behörig att tolka och tillämpa artiklarna 807 och 808 i Belgiens code judiciaire, ankommer det på den att fastställa huruvida enskilda, i samma inhemska situation som Gioconda Camarotto och Giuseppina Vignone, kan åberopa det i nämnda artiklar föreskrivna förfarandet. Om så är fallet skall den nationella domstolen säkerställa att likvärdighetsprincipen iakttas genom att tillåta att detta förfarande tillämpas på samma villkor på såväl ansökningar som grundas på gemenskapsrätten som på liknande ansökningar som grundas på nationell rätt. Det nationella förfarandet skall inte heller vara av sådan beskaffenhet att det i praktiken gör det omöjligt eller orimligt svårt att utöva rättigheter som följer av gemenskapsrätten.

41 Det åligger även den nationella domstolen att fastställa huruvida ONP äger åberopa att Gioconda Camarotto och Giuseppina Vignone framställde sina yrkanden för sent som grund för sitt beslut att inte ompröva deras pensioner från och med den 1 juni 1992. Detta skall göras med beaktande av att ONP inte innan tvåårsfristen gick ut underrättade dem om att det enligt ONP:s åsikt var nödvändigt att lämna in en ansökan om omprövning.

42 Således skall den andra tolkningsfrågan besvaras så att det åligger den nationella domstolen att för det första kontrollera om det i den nationella lagstiftningen föreskrivs att en ansökan om omprövning skall lämnas in antingen till den behöriga socialförsäkringsmyndigheten inom föreskriven tidsfrist och i enlighet med föreskrivna formkrav eller till själva domstolen i enlighet med tillämpliga processregler. För det andra åligger det den nationella domstolen att kontrollera att dessa regler varken är mindre förmånliga än dem som avser liknande situationer som omfattas av nationell rätt eller i praktiken gör det omöjligt eller orimligt svårt för de berörda att utöva rättigheter som följer av förordning nr 1408/71 i ändrad lydelse.

Rättegångskostnader

43 De kostnader som har förorsakats kommissionen, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 2 februari 1999 har ställts av Cour du travail de Liège — följande dom:

1) **Artikel 95a i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 1248/92 av den 30 april 1992, med övergångsbestämmelser för tillämpning av förordning nr 1248/92, är tillämplig på pensionsberättigade som, redan innan ändringarna i den senare förordningen trätt i kraft, hade väckt talan vid en nationell domstol för att erhålla**

pensionsrättigheter under åberopande av att de nationella reglerna om kumulationsförbud inte fick tillämpas, en talan som ännu inte var avgjord när de nya bestämmelserna trädde i kraft.

2) Det åligger den nationella domstolen att för det första kontrollera om det i den nationella lagstiftningen föreskrivs att en ansökan om omprövning skall lämnas in antingen till den behöriga socialförsäkringsmyndigheten inom föreskriven tidsfrist och i enlighet med föreskrivna formkrav eller till själva domstolen i enlighet med tillämpliga processregler. För det andra åligger det den nationella domstolen att kontrollera att dessa regler varken är mindre förmånliga än dem som avser liknande situationer som omfattas av nationell rätt eller i praktiken gör det omöjligt eller orimligt svårt för de berörda att utöva rättigheter som följer av förordning nr 1408/71 i dess lydelse enligt förordning nr 1248/92.

La Pergola Edward Jann

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 22 februari 2001.

R. Grass

Justitiesekreterare

A. La Pergola

Ordförande på femte avdelningen